

Gintautas Karnatka

Miesto Pajautos slėnyje Kernavėje tyrinėjimai

1992-1993 metais KAIRM archeologinė ekspedicija tęsė XIII-XIV a. miesto Kernavėje archeologinius tyrinėjimus. 1986-1989 metais šią vietą tyrinėjo VU ekspedicija, vadovaujama A. Luchtano (žr. ATL 1986 ir 1987 metais. V. 1988. P. 137-142; ATL 1988 ir 1989 metais. V. 1990. P. 148-152).

1986-1989 m. tyrinėjimų metu buvo beveik iki galo iširta amatininko-kauladirbio sodyba. Norint atidengti šios sodybos R dalį, nustatyti sklypo ribas ir patikrinti, ar nėra šioje sodybos dalyje pastatų, patikslinti gatvės kryptį ir išsiaiškinti, ar į R už amatininko-kauladirbio sodybos nėra kitų pastatų, 1992-1993 m. iširti 3 300 kv. m dydžio plotai. Aptiktas 30-80 cm storio kultūrinis sluoksnius, kuriame išskirti du užstatymo horizontai, priklausantys XIII-XIV a. 1992-1993 m. buvo toliau tęsiama ankstesnė plotų numeracija (Nr. 16, 17, 18).

Žemutinis kultūrinio sluoksnio horizontas aptiktas 1,4-1,8 m gylyje nuo paviršiaus. Jis susidarė ant smėlio ir žvyro, sunešto potvynių metu virš durpių. Šiam horizontui priklauso 4-4,3 m pločio gatvė, atidengta plotuose Nr. 16, 17 iš Š šiek tiek į PR. Iširta 10 m ilgio jos dalis. Gatvė neturėjo jokio grindinio. Iš abiejų pusių buvo tvoros iš sukaltų į žemę 6-11 cm storio pušinių ir beržinių kuolų. Tarpai tarp kuolų 90-140 cm., perpinti plonomis beržo bei juodalksnio kartimis ir šakomis. Apie 9 m į R nuo gatvės aptiktas ūkinės paskirties ar gyvenamojo pastato su grindimis iš storų skeltų lentų kampas. Apatinio vainiko rąstai išlikę labai prastai.

Radinių aptikta palyginti negausiai. Pastato viduje rastas geležinis medinės spynos raktas, du peiliai, žalvarinis žvejybos kabliukas, medinė arklo detalė, rutulinė buožė ir medinių šukų dalis. Gatvėje aptiktas peiliukas, keletas raginių apkalėlių, medinio kaušo fragmentas ir rutulinė buožė. V gatvės pusėje, esančioje amatininko-kauladirbio sodybos kieme, jokių pastatų neaptikta. Radinių buvo taip pat negausiai. Vyrauja raginiai apkalėliai ir vinutės. Iš geležinių dirbinių rasti peiliukas ir rėžtukas, iš medinių - plūdė, mentelė ir verpstuko kotelis, taip pat dvi kaulinės adatos ir žalvarinė apskrita segė. Žemutiniame kultūriname sluoksnyje buvo odos skiautelių, žiestos keramikos, gyvulių kaulų, skiedrų, riešutų kevalų, beržo tošies.

Viršutinį horizontą nuo apatinio skyrė 30-40 cm storio smėlio sluoksnis. Viršutiniame sluoksnyje gatvės žymių neaptikta. Amatininko-kauladirbio sodyba aptverta tvora iš įkastų į žemę storų skeltinių pušinių lentų. Tvora tęsėsi ta pačia kryptimi kaip ir žemutinio horizonto gatvės tvora. Į R nuo jos yra didelis neužstatytas plotas (12 m pločio P ir 21 m pločio Š perkamos dalyse). Kultūrinis sluoksnis čia labai plonas - 2-4 cm storio. Iš radinių rasta tik geležinė buožė ir geležinė varlikė. Už jo yra kitos sodybos tvora, iš įkastų į žemę storų apvalių pusiau skeltų arba aptašytų iš visų pusių rąstų. Išlikę tik jos fragmentai. Tvora ėjo iš ŠR į PV.

Plote Nr. 18, šitos sodybos kieme, aptiktas 2,4x2,4 m dydžio tvartelis iš apvalių nužievintų 18-26 cm storio rąstų, tarpai tarp kurių buvo užkamšyti samanomis. Išlikęs tik apatinis vainikas. Tvarto vidus buvo išklotas nenužievintais rąstais. Įėjimas į tvartą buvo P pusėje, apie 70 cm pločio. Prieš įėjimą padarytas 1,3x1,4 m dydžio grindinys iš storų skeltų lentų. Už 2,5 m nuo įėjimo aptikta tvora iš vienas prie pat kito įkaltų į žemę 6-10 cm

skersmens kuolų. Šia tvora, ėjusia lygiagrečiai P tvarto sienai, greičiausiai buvo atitvertas gyvulių kiemas. Už 1,5 m į PR nuo tvarto aptiktas gyvenamojo namo kampas. Įėjimas į jį P pusėje. Prieš įėjimą padaryti laipteliai iš nužievintų pusiau skeltų rąstų. Išlikę 3 sienų vainikai. Namu vidus vietomis grįstas akmenimis. Viduje aptiktas 4 m ilgio suolas, padarytas iš dviejų storų skeltų lentų. Tiesiai prieš įėjimą už 4,5 m stovėjo krosnis iš plūkto molio. Prie jos buvo padaryta lentynėlė, ant kurios aptiktas sudaužytas žiestas puodas, papuoštas bangučių ornamentu. Radinių aptikta labai negausiai. Gyvenamajame name rastas kovos kirvis, peiliukas, du kauliniai adikliai, dvi sidabrinės apvalios sagos, du akmeniniai galastuvai, kaulinis burzgilas, varinis apkalėlis. Sodybos kieme aptiktos kelios rutulinės buožės, medinė ližė, keli smulkūs neaiškios paskirties geležiniai dirbiniai, vinis, odinio bato fragmentai. Keramikos rasta labai nedaug. Prie tvarto buvo nemažai gargažių ir perdegusio molio, gyvulių kaulų, kelios šluotos.

Chronologiškai abu kultūrinio sluoksnio horizontai mažai te-siskiria. Apatinis datuotinas XIII a. antrąja puse - XIV a. viduriu, viršutinis - XIV a. antrąja puse.

Tauras Poška

Archeologinių tyrimų Vilniuje, Didžioji g. Nr. 8, 10 rezultatai

1993 m. vykdyti archeologiniai tyrimai Vilniuje, Didžiojoje g. Nr. 8, 10. Tyrinėta dviem etapais. Pirmo etapo - žvalgomųjų tyrimų - tikslas buvo nustatyti čia stovėjusių pastatų kontūrus, surasti